

Ubehaget i migrasjonsforskningen

The anxiety in migration research

Arnfinn H. Midtbøen

a.h.midtboen@samfunnsforskning.no

Axel West Pedersen

a.w.pedersen@samfunnsforskning.no

Mette Andersson

Kampen om vitenskapeligheten: Forskningskommunikasjon i et politisk betent felt

Oslo: Universitetsforlaget 2018

Publisert åpent tilgjengelig: <https://www.idunn.no/kampen-om-vitenskapeligheten>

Norsk migrasjonsforskning kan se tilbake på en snart 50 år lang historie. Mens det hele startet med sosiologen Aud Korbøls banebrytende studie av de første pakistanske arbeidsinnvandrere som hadde kommet til Oslo i 1970 (Korbøl & Midtbøen, 2018), er feltet i dag preget av et mangfold av fagdisipliner, teoretiske perspektiver og empiriske innfallsvinkler. Historien om norsk migrasjonsforskning er imidlertid også en historie om faglig konflikt, steile fronter og kamper om definisjonsmakt (Midtbøen, 2017): Siden 1990-tallet har norske forskere diskutert hva som er de legitime forskningsspørsmålene, hva slags rolle migrasjonsforskere kan og bør innta i offentligheten, om forskning kan løsrives fra politikk og menneskesyn, og om moralske overbevisninger kan skape blindflekker der viktige problemstillinger skyves under teppet.

Samtidig foregår migrasjonsforskningen i en bredere samfunnskontekst der spørsmål knyttet til innvandring og integrasjon tar stadig større plass i det offentlige ordskiftet. Innvandring er i dag en helt sentral og sterkt polarisert konfliktlinje i norsk politikk, som selvsagt også har ringvirkninger for forskningen og forskerne på feltet. Mer enn de fleste andre forskningsområder kjennetegnes derfor migrasjonsforskningen av en kontinuerlig selvrefleksjon, men også av vedvarende kamper om hva det skal forskes på, hvem som besitter de legitime posisjonene, og hvilke deler av forskningen som produserer troverdige resultater.

I dag er imidlertid disse kampene mindre synlige, både faginternt og i offentligheten, enn de var for 20 år siden.

Mette Andersson har med boken *Kampen om vitenskapeligheten: Forskningskommunikasjon i et politisk betent felt* (Universitetsforlaget, 2018) bidratt til den viktige selvrefleksjonen om migrasjonsforskningens innhold og status – og om migrasjonsforskernes rolle i samfunnsdebatten. Med utgangspunkt i 31 dybdeintervjuer med norske migrasjonsforskere, fra ulike generasjoner og med ulike posisjoner i feltet, viser Andersson en stor variasjon blant forskerne om hvilke offentlige roller de oppfatter som legitime. Viktige skillelinjer går mellom forskere i instituttsektoren på den ene siden og universitets- og høyskolesektoren på den andre, og mellom forskere bosatt i Oslo og i andre deler av landet. Variasjonen i rolleforståelse synes imidlertid i minst like stor grad å handle om forskningstema og metode – om man tar utgangspunkt i minoritetsgruppers situasjon, majoritetens holdninger og opplevelser, eller utviklingen av innvandrings- og integrasjonspolitik, og om man jobber med kvalitative metoder eller statistiske analyser av store datasett. Felles for de fleste av Anderssons informanter er uansett at de er svært bevisste at formidling av forskningsfunn til en bredere offentlighet innebærer en risiko for uthenging og beskyldninger om normativ posisjonering.

Vi kunne ha nøyd oss med å publisere en vanlig anmeldelse av Anderssons bok i dette nummeret av *Tidsskrift for samfunnsforskning* (TfS). Det ville ha vært å la en anledning gå fra seg til å stimulere til en bredere diskusjon om boken, og refleksjon over migrasjonsforskningens utvikling og status i Norge. Mens Andersson baserer sin studie på anonymiserte migrasjonsforskernes synspunkter på egen rolle i offentligheten, ønsket vi å vende blikket og la representanter for forskerfellesskapet stå frem og reflektere kritisk over bokens analyser. De åtte bidragsyterne – Tordis Borchgrevink, Grete Brochmann, Kjersti Thorbjørnsrud, Sindre Bangstad, Randi Gressgård, Sharam Alghasi, Johan Fredrik Rye og Jon Horgen Friberg – er invitert til å skrive det vi kaller en «meningsbærende anmeldelse», der de vurderer boken basert på egne erfaringer med og synspunkter på utviklingen av migrasjonsforskningsfeltet i Norge.¹ Det er altså ikke snakk om tradisjonelle bokanmeldelser, men snarere essays eller kommentarer med utgangspunkt i boken og Anderssons analyser.

Et viktig poeng i utvelgelsen av bidragsytere var å få en bredde i perspektiver og faglige posisjoner. Vi ønsket dessuten å inkludere forskere fra flere steder i landet, fra flere disipliner, og med både lang og kortere fartstid i feltet. Dette utgangspunktet reflekterer vår overbevisning om at verken migrasjonsforskningen eller offentligheten er monolittiske størrelser. Snarere vil både migrasjonsforskningens utvikling og den offentlige innvandringsdebatten fortone seg som svært ulik, avhengig av forskernes egne utkikkspunkt og personlige erfaringer, og tidspunktet for ens inntreden på feltet. I seg selv er det verdifullt og lærerikt å se hvordan forskere med ulike posisjoner leser og vurderer den samme teksten: Det bidrar til økt forståelse for og innsikt i ståstedet til ulike aktører, der hver enkelt kan leses på egne premisser.

Kanskje viktigst av alt handler dette initiativet likevel om å starte opp igjen en konstruktiv diskusjon om utviklingen av den norske migrasjonsforskningen, og om forskernormene på feltet. Etter hvert som migrasjonsforskningen har vokst, nye disipliner har kom-

1. Også Unni Wikan og Ottar Brox ble invitert til å delta i symposiet, men ingen av dem hadde anledning.

met på banen og antallet aktive forskere har eksplodert, har det de senere årene funnet sted en faglig fragmentering der forskere fra ulike fagtradisjoner i mindre grad enn tidligere leser hverandres arbeider. Og mens kampene om definisjonsmakt på 1990- og 2000-tallet ble ført i full offentlighet – og ikke sjelden med svært hardt skyts – er konfliktlinjene blant migrasjonsforskerne i dag mer skjulte. Dette kan bidra til en uheldig utvikling av faglige ekkokamre, der forskere primært utsetter seg selv for kritikk fra likesinnede.

Med de skarpe frontene i den faglige innvandringsdebatten på 1990-tallet i bakhodet, er det en glede å registrere *tonen* i dette boksymposiet. Det kan være liten tvil om at flere av bidragsyterne er kritiske til deler av Anderssons analyse og beskrivelse av feltets utvikling, men kritikken er fremsatt i en nøktern og reflekterende form. Det samme kan sies om Anderssons egen sluttreplikk, som anerkjenner innvendingene, men som forsvarer og utdypet hennes egne valg og analyser. Dette lover godt for den videre utviklingen av norsk migrasjonsforskning, selv om uenighetene om innvandring – både i forskning og offentlighet – neppe blir mindre i årene som kommer.

REFERANSER

- Andersson, M. (2018). *Kampen om vitenskapeligheten: Forskningskommunikasjon i et politisk betent felt*. Oslo: Universitetsforlaget. DOI: <https://doi.org/10.18261/9788215030036-2018>
- Korbøl, A. & Midtbøen, A. H. (2018). *Den kritiske fase. Innvandring til Norge fra Pakistan 1970–1973*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Midtbøen, A. H. (2017). Innvandringshistorie som faghistorie: Kontroverser i norsk migrasjonsforskning. *Nytt Norsk Tidsskrift*, 34(2), 130–149. DOI: <https://doi.org/10.18261/issn.1891-1781-2017-02-03>